

ระหว่างความชอบธรรมกับพรรคพวก

..... ระเบียบ สำนึก

ในช่วงที่ผ่านมาผมก็มีคำปรารภปรากฏออกมาจากที่ต่าง ๆ ว่า "ทุกวันนี้ศีลธรรมของชนในสังคมเสื่อมลงไปเรื่อย ๆ" หากนำคำปรารภดังกล่าวมาวิเคราะห์อาจพบว่า มีเหตุสืบเนื่องมาจากสองด้าน ด้านหนึ่งผู้กล่าวอ้างกล่าวจากความรู้สึกที่หยั่งรู้ถึงศีลธรรม กับอีกด้านหนึ่งสืบเนื่องมาจากความทุกข์ซึ่งยังคงแฝงอยู่ในรากฐานตัวเอง ทำให้ไม่อาจมองเห็นวิถีทางที่จะคิดแก้ไขได้อย่างถึงเหตุและผล

มนุษย์แต่ละคน หากรากฐานจิตใจยังคงตกอยู่ในสภาพบิดตัวเอง นอกจากไม่อาจเข้าถึงเหตุผลยังทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกไม่ว่าเรื่องใด มีผลกำหนดวิถีทางวนกลับมามีทำลายตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และไม่เพียงเท่านั้นหากยังทำลายเพื่อนมนุษย์ผู้อยู่ร่วมสังคมเดียวกันด้วย

"ธรรมคือสิ่งซึ่งอยู่บนรากฐานที่อิสระ" แม้อาจกล่าวได้ว่า "กระแสธรรมเป็นสิ่งที่เกิดและผลส่วนที่ต่างกันกับกระแสซึ่งเกิดจากภาวะยึดติดอันมีเงื่อนไขกำหนดภาวะกับแบบอีกทั้งสิ้นเชิงยิ่งขึ้น ทั้งในด้านรากฐานแนวคิดและการแสดงออก ทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติของแต่ละคน"

แม้ผู้ที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมเพื่อหวังแสวงหาความชอบธรรม หากภายในรากฐานแต่ละคนขาดการหยั่งรู้และซึ่งในธรรมอย่างแท้จริง ก็คงมีสภาพไม่แตกต่างไปจากอีกด้านหนึ่งซึ่งตนและพวกกำลังเชื่อว่าเป็นฝ่ายผิดความชอบธรรมเช่นกัน เพียงมองมาจากคนละด้านหากขาดรากฐานจริงด้วยกันทั้งคู่ ยิ่งในกระแสที่ถือเป็นศีลธรรมของสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา มีเหตุมีผลทำลายรากฐานจริง ทำให้ทั้งสองด้านต้องวนกลับมากะทบกระทั่งกันเอง-รุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ตามสภาพที่เป็นจริงเราจะพบได้ค่อนข้างชัดเจนมากว่า **"บรรยากาศในสังคมไทยตกอยู่ภายใต้กระแสเพื่อนฝูงและพรรคพวก"** ทั้งนี้และทั้งนั้นน่าจะมีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากการที่แต่ละจุดภายในโครงสร้างเกิดภาวะสับสนจนกระทั่งมีคำกล่าวอย่างเชื่อมั่นเกิดขึ้นเปิดให้มีโอกาสสรุปฟังว่า **"คุณไม่เอาพรรคเอาพวกเสียเลยแม้กระทั่งญาติพี่น้อง แล้วจะดีได้อย่างไร"**

อนึ่ง หากเป็นผู้สนใจเก็บมาคิดวิเคราะห์ ยังพบได้ถึงรายละเอียดต่อไปอีกว่า ไม่ว่าใครทำงานเรื่องใด ยิ่งบนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ มักมีแนวโน้มให้เห็นเด่นชัดถึงความหวังที่จะก้าวสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จะพบว่ามีการสั่งสมพรรคพวกไว้ใช้เป็นฐานหนุนตัวเอง และโดยศีลธรรมเมื่อขึ้นไปได้ขั้นหนึ่งแล้วย่อมละนัยสั่งกล่าวได้ยากยิ่งขึ้นอีกทั้งในด้านซึ่งสมัครเข้าไปเป็นพรรคพวกย่อมมีพฤติกรรมที่ก้าวจนไว้ ดังที่เรียกกันว่า **"ระบบอุปถัมภ์"** ทำให้ละลดตัวเองได้ยากยิ่งขึ้น แม้สภาพซึ่งเรียกกันว่า **"เด็กฝาก"** หรือ **"เส้นสาย"** ซึ่งเชื่อว่ายังคงปรากฏต่อไปอีก ก็มีสาเหตุมาจากรากฐานเดียวกัน

หากมองเห็นภาพรวมและเข้าใจถึงโครงสร้างของเงื่อนไขดังกล่าวได้อย่างชัดเจน คงไม่น่าแปลกใจอะไร หากพบว่า ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเรียกร้องหาความชอบธรรม ครั้นเมื่อตัวเองเข้าไปอยู่ในอีกด้านหนึ่งก็หันกลับมากระทำเช่นเดียวกันกับสิ่งซึ่งตนเคยทักท้วง ดังที่มักกล่าวกันว่า **"สองหัวในสังคมไทยตกอยู่ในสภาพที่ใครที่มันเป็นธรรมชาติ"**

บุคคลใดผู้มีรากฐานอิสระจริงย่อมพิศุจน์คนในอีกด้านหนึ่งซึ่งชีวิตตกอยู่ในสภาพดังกล่าวแล้วได้ ส่วนอีกด้านหนึ่งหากรากฐานคนในกลุ่มซึ่งถูกอุปโลกขึ้นมาให้เป็นผู้พิศุจน์คนอื่นขาดอิสระภาพภายในรากฐานตนเอง แม้ว่าจะมีกฎระเบียบและเครื่องมือพิเศษแค่ไหนอยู่ในมือ ก็คงไม่อาจพิศุจน์สิ่งต่าง ๆ ให้ถึงความจริงได้

เรามักกล่าวเป็นครั้งคราวว่า **"การศึกษาเป็นสิ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตคน"** แต่การจัดการศึกษาซึ่งคนในด้านหนึ่งเป็นผู้คิดและนำปฏิบัติเพื่อพัฒนาคนอื่น ขาดการรู้การเข้าใจความจริงถึงธรรมชาติของคน ยิ่งกว่ารากฐานแนวคิดจาก

ตนเองมาใช้วางแผนและกำหนดการปฏิบัติ ย่อมยิ่งเพิ่มพูนสังฆธรรมซึ่งส่งผลทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคคล-
อันลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้นในบรรยากาศอันเป็นธรรมชาติของสถาบันการศึกษาซึ่งก็คือว่าอยู่ในด้านการจัดการ โดยที่มึคนเช่น-
เดียวกันกับทุกคนก้าวขึ้นสู่ระดับสูงยิ่งขึ้นภายในโครงสร้าง หากสามารถวิเคราะห์ได้ลึกซึ้งย่อมเห็นว่ามีความเป็น-
พรรคพวกร่วมอยู่ภายในกระแสไม่ว่ามากหรือน้อย เราจึงไม่สงสัยว่า เขาวนซึ่งวิถีชีวิตถูกกำหนดให้มุ่งเข้าไปอยู่
ภายใต้ร่มเงา ย่อมถูกหล่อหลอมจากอิทธิพลรูปแบบซึ่งเกิดจากแนวคิดของผู้ใหญ่ ให้ปรากฏออกมาในแนวทางตั้ง-
กล่าวเป็นส่วนใหญ่

จึงไม่น่าแปลกใจอะไรในเมื่อมีหลายคนมองเห็นว่า ในแวดวงการเมืองด้านการจัดการซึ่งมีพรรคต่าง ๆ
อยู่ในโครงสร้าง บนพื้นฐานสังคมที่เป็นสังฆธรรมย่อมปรากฏความเป็นพวกอยู่เหนือพรรค และเราก็ได้พบกับพฤติกรรม
ซึ่งสารภาพความจริงให้เห็นกันมาแล้วครั้งแล้วครั้งเล่า จากการที่มีพรรคจำนวนมากมายนอกจากนี้ ทั้งสะท้อนให้เห็นภาพ
การตั้งพรรคใหม่บ้าง ยุบพรรคเก่าบ้าง และการย้ายพรรคบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมองจากการเริ่มต้นก้าว
เข้าไปสู่แวดวงดังกล่าวซึ่งเป็นเพราะขาดการหยั่งรู้ได้ถึงเงื่อนไขซึ่งมีระบบตั้งได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้เข้าถึงธรรมแล้วย่อมมองเห็นเหล่านี้ด้วยความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง และยอมรับความ
จริงว่า **"ธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน มีสังฆธรรมอยู่บนพื้นฐานเงื่อนไขที่ไม่เหมือนกัน"** แต่หากความรู้สึกดังกล่าว-
เปลี่ยนฐานไปปรากฏอยู่อีกด้านหนึ่งคือ เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งมองพฤติกรรมของตนเองแล้วกล่าวกับคนอื่นว่า **"คนเราไม่
เหมือนกัน"** นั่นคือสิ่งซึ่งพิสูจน์ความจริงในตัวเองให้คนอื่นเห็นว่าขาดการรู้ตัวเองหรือกล่าวเพื่อหวังแก้ตัวใน
เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งตนได้กระทำลงไปแล้ว ซึ่งหมายความว่าบุคคลผู้กล่าวเช่นนั้น ชีวิตตนเองคงต้องวนเวียน
อยู่ในกรอบวัฏจักรแห่งทุกข์ต่อไปอีก โดยที่ยังไม่อาจสะท้อนให้เห็นถึงวิเวกของวิถีทางซึ่งช่วยให้หลุดออกมาได้

อย่างไรก็ตามหลายคนอาจมองด้วยความรู้สึกที่ว่า ธรรมกับพรรคพวกเป็นสิ่งสวนทางกัน ซึ่งหากมองในระดับ
หนึ่งก็อาจจะชอบด้วยเหตุและผล แต่ถ้าสามารถมองลึกและกว้างสู่อีกระดับหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า **"สิ่งซึ่งสวนทางกันคือ
คุณละด้านของวัฏจักรที่เปลี่ยนแปลงอยู่บนแกนเดียวกัน"** เช่นเดียวกับกงล้อซึ่งมนุษย์นำเอาหลักธรรมชาตินำมาใช้ประ-
โยชน์ในด้านการพัฒนารูปวัตถุเพื่อหวังขับเคลื่อน

หากสามารถจับได้ถึงความจริงของส่วนซึ่งเป็นแกนดังกล่าวน่าจะเกิดความเข้าใจเองว่า ท่ามกลางภาวะ-
หลากหลายของมนุษย์ในด้านรูปวัตถุ ใครจะมุ่งวิถีชีวิตสู่การเรียนรู้ธรรมหรือยังคงสร้างพรรคพวกต่อไปอีก ในที่สุด
กระแสดังกล่าวก็คงมุ่งสู่จุดเดียวกันนั่นเอง ส่วนแกนซึ่งควรถือก็คือสิ่งเชื่อมโยงความคิดจากทุกด้านให้เป็นหนึ่ง-
เดียวเพื่อหวังเข้าใจกันได้ ไม่ว่าบุคคลใดสามารถรู้เห็นและเข้าถึงได้ก่อนย่อมมีส่วนช่วยคนอื่นได้เองเป็นธรรมชาติ
ไม่ว่าผู้นั้นจะยากดีมีเงินหรือมีรูปลักษณะอย่างไร อีกทั้งร่างกายจะมีโอกาสสัมผัสกันหรือไม่ก็ตาม กับอีกด้านหนึ่งคือ
วิถีชีวิตตัวเองย่อมใกล้ชิดถึงเป้าหมายอันถือเป็นที่สุดแล้วของความหวังอันแท้จริง อีกทั้งเผยออกมาด้วยความเข้าใจ
ที่เปิดเผยจากรากฐานซึ่งอิสระแล้ว

สิ่งนี้มีหรือที่น้ำจะถือว่า คือกระแสซึ่งเชื่อมโยงถึงกัน จากรากฐานแต่ละคนสู่เขาวนคนรุ่นหลัง แม้มอง
ที่ลูกหลานตัวเองย่อมสานถึงลูกหลานของทุกคนได้ โดยที่ปลอดจากความเห็นแก่ตัวในระดับหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างย่อม
สานถึงกันได้หมด อีกทั้งตัวเองก็ไม่ต้องการให้ใจสร้างพรรคพวกจนเกิดทุกข์ในภายหลังแต่กลับช่วยเสริมสร้าง
ความมั่นคงยั่งยืนให้แก่ชีวิตถึงรากฐานจริงอย่างเห็นได้ชัด.

2 ตุลาคม 2538

ลพพิมพ์ ๑) ใน พ.ศ. พ. สยามรัฐ ๖๐ วัน
ฉบับวันพฤษภาคม ๕ ตุลาคม ๒๕๓๘ (หน้า ๖)